

**სივართლე ეკონომიკურ მეტამორფოზებსა და ქვეყნის მომავალზე  
(ნოდარ ჭითანავას წიგნის „საქართველოს ეკონომიკური მეტამორფოზები  
და პერსპექტივები“ თბ., 2012)**

*გიორგი მალაშვილი  
ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი*

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

ძირეული ცვლილებები ანუ მეტამორფიზები, საზოგადოების ცხოვრებასა და ეკონომიკაში ისტორიულ შემობრუნებებს განაპირობებს პროგრესის ან რეგრესის მიმართულებით. ბოლი ორი ათწლეულის განმავლობაში ყოფილ, ე.წ. მსოფლიო სოციალისტურ სივრცეში მიმდინარე მეტამორფოზები უპრეცედენტოა, რომელმაც განაპირობა მთელი საზოგადოებრივი ცხოვრების დღევანდელი წესის ჩამოყალიბება და ხანგრძლივი მომავალი შესაბამის ქვეყნებში, ასევე მნიშვნელოვანი ძვრები მთელი მსოფლიო მასშტაბითაც. ეს მეტამორფოზები მთლიანად ეხება საქართველოს მისთვის დამახასიათებელი რიგი სპეციფიკითა და შედეგით. ეს უკანასკნელი საქართველოში გამოიხატა ამ პროცესის მეტისმეტი სიმწვავეთ, მძაფრი წინააღმდეგობებითა და რთული ხასიათით, ვიდრე ეს იყო სხვაგან. ამის მიზეზი კი იყო სამოქალაქო ომი და მკვეთრი დაპირისპირება საზოგადოებაში, ეთნოკონფლიქტები, ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის დარღვევა, პოლიტიკური არასტაბილურობა, მმართველი ელიტის სუბიექტური შეცდომები, ასევე ზოგიერთი არახელსაყრელი საერთაშორისო ფაქტორი და სხვ. ამის გამო სისტემური კრიზისი და გარდაქმნები საქართველოში განსაკუთრებით მძიმე და ხანგრძლივი აღმოჩნდა.

უპრეცედენტო იყო ისტორიული გადასვლა ამ ქვეყნებში ადრე აქ ერთხელ უკვე უარყოფილ კაპიტელისტურ სისტემაზე, ასევე საბჭოთა იმპერიის დამლა, რამაც შესაბამის ქვეყნებს განსაკუთრებული გზა გაუხსნა დამოუკიდებელი განვითარებისაკენ. ამ ურთულეს მოვლენის პირუთვნელი მეცნიერული ანალიზი და შეფასება აუცილებელია საზოგადოებრივი შემეცნებისა და პრაქტიკისათვის. ამის შესახებ ეკონომისტთა, ფილოსოფოსთა, სოციოლოგთა, ისტორიკოსთა მრავალი გამოკვლევა დაიწერა. ეს მოვლენები ფართოდ აისახა პუბლიცისტურ და მხატვრულ ლიტერატურაში და ა.შ. ამასთანავე, უნდა აღინიშნოს, რომ ამ თემებზე შექმნილ მეცნიერულ ნაშრომებსა (წიგნების, სტატიების) და სხვა ჟანრის ნაწარმოებებს მეტწილად სუბიექტური, ზედაპირული ხედვა, ცალმხრივობა, ხშირად ზერელობა, მიკერძოებულობა, ეპიგონობა ეტყობა.

ბატონი ნოდარ ჭითანავას წიგნები ამ მხრივ გამოჩნეულია. ავტორი მტკიცედ მისდევს მოვლენათა ობიექტური ასახვისა და შეფასების პრინციპს, რაც აუცილებელია ჭეშმარიტი მკვლევრისათვის და გამოხატავს მის პასუხიმგებლობას თანამედროვეთა და მომავალი თაობების, მეცნიერების წინაშე.

ბატონი ნოდარ ჭითანავა, ვინც პოსტსოციალისტური ტრანსფორმაციის ეპიცენტრში იმყოფებოდა როგორც პოლიტიკური და სახელმწიფო მოღვაწე, მეცნიერი, მოვლენათა ცოცხალ მემატიანედ გვევლინება. მან მრავალი ნაშრომი მიუძღვნა ე.წ. პოსტსოციალისტურ ტრანსფორმაციას - ადმინისტრაციულ-მბრძანებლური ეკონომიკიდან თანამედროვე საბაზრო (შერეულ) ეკონომიკაზე გადასვლას, თვისებრივად ახალი სოციალურ-ეკონომიკური სისტემის ჩამოყალიბების თეორიისა და პრაქტიკის საკითხებს. მათ შორის განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს მისი სამტომეული „გარდამავალი პერიოდის სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემები“, „საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის პრობლემები“ და სხვ.

ბატონი ნოდარის ახლად გამოცემული წიგნი „საქართველოს ეკონომიკის მეტამორფოზები და პერსპექტივები“ წარმოადგენს ავტორის ადრინდელ ნაშრომთა ერთგვარ შეჯამებას და მათში მოცემული შეხედულებების, თეორიული დებულებებისა და იდეების განვითარებას. პირველ რიგში ხაზი უნდა გაესვას ავტორის მისწრაფებას მეცნიერული კეთილსინდისიერებით, მოვლენებში ღრმა წვდომის საფუძველზე გაანალიზოს და შეაფასოს რთული ისტორიული პროცესები. პოსტსოციალისტური ტრანსფორმაციის მიზეზები, ხასიათი, ბუნება, მიმდინარეობა და მოსალოდნელი შედეგები საზოგადოებრივი პროგრესის პოზიციებიდან. ამ მხრივ განსაკუთრებით გვინდა ყურადღება გავამახვილოთ ავტორის მიერ ქვეყნის პოლიტიკური დამოუკიდებლობის მოპოვების პროცესის გაშუქებაზე, რაც მკითხველს ხშირად სუბიექტური და დამახინჯებული ინტერპრეტაციით მიეწოდება. ავტორი პირუთვნელად, ობიექტურობის პრინციპის მკაცრი დაცვით გვიჩვენებს ქართველი კომუნისტების უდიდესი ნაწილის როლს. (თუ ახალგაზრდობასაც - კომკავშირელებს - ჩავთვლით, ეს მოზრდილი თაობების

ნახაგარსაც აღწევდა, რომელიც ქვეყნის მატერიალურ და სულიერ სიმდიდეს ქმნიდა ათეული წლების განმავლობაში). ისინი იმთავითვე ქვეყნის პოლიტიკური დამოუკიდებლობის მხარეზე იდგნენ და ყოველ შესაძლო ძალისხმევას არ იშურებდნენ ამისათვის. ამ შემთხვევაში ისინი აშკარად გამოხატავდნენ ეროვნულ ინტერესს, იდგნენ მამულისა და ქვეყნის სადარაჯოზე და გამოდიოდნენ თავისი ხალხის ორგანული ნაწილისა და ავანგარდის როლშიც. ეს არ იყო უმნიშვნელო ფაქტორი საქართველოს დამოუკიდებლობის მოპოვებაში. მისი წარმოჩენა, რაც ბატონი ნოდარის დამსახურებაა, აუცილებელია ისტორიული სიმართლისათვის, რასაც ბევრი არაკეთილსინდისიერად უვლის გვერდს, მის მიჩქმალვას ცდილობს. ეს არასასურველია ობიექტური შემეცნების, ადამიანთა სწორი წარმოდგენისათვის ისტორიაზე, განსაკუთრებით ახალგაზრდობისათვის. იგი საზოგადოების ცნობიერების დიდ ხარვეზად დარჩება და ზიანს შეიცავს, თუ არ იქნება აღკვეთილი.

ბატონმა ნოდარმა ფაქტებზე დაყრდნობით, ნათლად და დამაჯერებლად წარმოაჩინა მოვლენათა მთელი კომპლექსი, მასში მონაწილე ძალების ადგილი და როლი დიდმნიშვნელოვან ისტორიულ მეტამორფოზებში, რომლებმაც კარდინალურად შეცვალა ხალხისა და ქვეყნის ცხოვრება. მათ შესახებ ობიექტური ცოდნა კი აუცილებელია. ასეთი ცოდნა, როგორც ცნობილია, პროგრესის სხვა, მატერიალურ თუ ფინანსურ რესურსზე, ნაკლები მნიშვნელობისა როდია.

ასევე ღრმა ანალიზის საფუძველზე განიხილავს ავტორი პოსტსოციალისტური ტრანსფორმაციის პროცესის ეტაპებს, რაც უკვე ორ ათეულ წელზე მეტია მიმდინარეობს. წიგნში ლაკონურად და ნათლადაა წარმოჩენილი სოციალურ-ეკონომიკური სისტემის მეტამორფოზების მიზეზები და მამოძრავებელი ძალები, შინაარსი და შედეგები სხვადასხვა ეტაპზე. მრავალი ფაქტობრივი მასალისა და თეორიული განსჯის საფუძველზე ნაჩვენებია რთული ტრანსფორმაციის ყველა მხარე, გარდაქმნების სათავეში მდგომთა დამსახურება თუ შეცდომები, შინა და გარე ფაქტორე-

ბის გავლენა პროცესის მიმდინარეობაზე, სოციალური დროისა თუ მატერიალური დანაკარგები მცდარი სვლებისა და ზიგ-ზაგების გამო.

ავტორი გვიჩვენებს თუ სად იმყოფებოდა ქვეყანა გარდაქმნების ცალკეულ ეტაპზე მიზნისაკენ მიმავალ გზაზე და სად იმყოფება იგი დღეს, რა მოუტანა მეტამორფოზებმა მთელ ხალხს, საზოგადოების ცალკეულ ფენებს. მკვლევარი ამ კრიტერიუმის მიხედვით აძლევს შეფასებას მთელ ამ ისტორიულ სვლას, რაც უთუოდ მართებულია.

აღსანიშნავია, რომ ავტორი არ კმაყოფილდება მოვლენათა და პროცესების ანალიზით, ახსნითა და შეფასებით. მისი მსჯელობები მიმართულია იმისკენ, თუ რა უნდა გაკეთებულიყო და გაკეთდეს დღეს და მომავალში ქვეყნის ეკონომიკის გარდაქმნის მეტი შედეგიანობით განხორციელებისათვის, საბოლოო მიზნის - საზოგადოების საყოველთაო კეთილდღეობის უზრუნველსაყოფად. ბატონი ნოდარი წიგნში დასაბუთებულად, ფართო ზედვით, ქვეყნის უკეთესი მომავლისათვის დაუშრეტელი ზრუნვით, თავისი მდიდარი გამოცდილებისა და ცოდნის, შესაშური უნარის მეშვეობით გადმოგვცემს მოსაზრებებს ქვეყნის ეკონომიკისა და სოციალური განვითარების სტრატეგიის, მიმართულებების კონკრეტულ საკითხებზე პოლიტიკური, კულტურული თუ რალიგიური ცხოვრების პროცესების ტენდენციებთან კავშირში. მისი თვალსაზრისი შეიცავს მრავალ პრაგმატულ რეკომენდაციას პრაქტიკისა და პოლიტიკისათვის. ეს რეკომენდაციები შეიძლება საკამათოც აღმოჩნდეს ცალკეული პირებისათვის, მაგრამ, ჩვენი აზრით, ისინი სავსებით არგუმენტირებულია. მათი გათვალისწინება უეჭველად სასრებლო იქნება ქვეყნისათვის.

ჩვენ წიგნის შინაარსის დეტალებზე არ შევჩერდებით, გვინდა მხოლოდ ჩვენი ეპოქის მნიშვნელოვანი მონაკვეთის მოვლენებით დაინტერესებულ მკითხველს მოვუწოდოთ თავად გაეცნოს ამ წიგნს. იგი კარგ სამსახურს გაუწევს მას თანამედროვე და მომავალი დროის მეტამორფოზების გაცნობიერებაში.